

Տ Ի Ր Ա Մ Ա Յ Ր Ը

(Վերափոխման օտնից առերթով)

Աստուածաշունչ Մատենանը լի է դէպքերով ու դրուագներով՝ որոնց հերոսը կամ հերոսները պատկանած ըլլան իդական սեռին: Հին Ուխտի մէջ Հոռութ, Եսթեր ու Դեբորա մարգարէներն, Նոր Ուխտի մէջ Աննա մարգարէներն, Մարիամ Մագդաղենացին, Իւղարք Կիններ և ուրիշներ, յիշած ըլլալու համար աւանդմէ Գրեգորացոյնները միայն:

Նկատելի պարագայ մըն է որ Գրիգորի խաչելութիւնը կանխող ցաւագին ժամերու ընթացքին, իդական սեռին և մ'չ մէկը կը յիշուի որ աննպաստ արտայայտութիւն մը ունեցած ըլլայ Անոր հանդէպ և կամ իր մասնակցութիւնը բերած ըլլայ Անոր խաչելութիւնը պահանջող խռովայոյց ամբողջին:

Ընդհակառակը, Աւետարաններու մէջ կը հանդիպինք գործովով և կարեկցութեամբ լեցուած կիներու՝ որոնք կը ջանան բարեխառնել վիշաք մահուան գացող Աստուածորդին: Առաջինը անոնցմէ Մագդաղենացին էր, որ կ'օծէր Տիրոջ ոտքերը նարդեան անուշահոտ իւղով՝ իբրև նշանակ Անոր մօտալուս մահուան, Բեթանիոյ իր բնակարանին մէջ զԱյն հիւրընկալած մէկ պահուն: Երկրորդը կինն էր Հոռովմէացի նենգամիտ կուսակալ Գիլատտայի, որ իր ամուսնոյն խորհուրդ կու տար մօտ չառնել անմեղին դատապարտութեան տիրադաւ արարքին մէջ, երազ տեսած ըլլալով այդ մասին: Յետոյ կու գար խոմբը Երուսաղէմացի այն կիներուն՝ որոնք խաչաւարչար Փռք-կիւնը դիմադրեցին Գողգոթայի ճամբուն վրայ, արցունքոտ ու կարեկից ակնարկներով, ստանալու համար Անկէ հետեւալ պատասխանը. «Մի՛ լայք ի վերայ իմ, այլ լացէ՛ք ի վերայ անձանց և ի վերայ որդւոց ձերոց»: Ու վերջապէս մայրը Անոր ու զինքը շրջապատող իւզաբեր կիները, որոնք խաչի ոտքին, իրենց

վիշաքն անշարժացած, կրակ սրտով կը դիտէին հոգեվարքը, վերջին վշտագին բողբոջները Աստուածորդին, Կ'արժէ յիշել որ Աւետարանը Յովհաննէս Աւետարանիչէն բացի չի յիշեր արական սեռին պատկանող ուրիշ անձ խաչի ոտքին:

Այս բոլորէն ետք, երբ նկատի առնենք տիրող ընկերային պայմանները այդ օրերու Արեւելքին, պիտի զարմանա՞ք թէ ինչպէ՞ս երբ Գրիգորոս անգամ մը կը քարոզէր ամբողջին դիմաց, կին մը իր ձայնը բարձրացնելով երանի կու տար այն կնոջ՝ որ իր որովայնին մէջ կրած էր զԱյն և այն օտնիքներուն՝ որոնք զիեցուցած էին զինք: Ինչ անբացատրելի զգացում մը մղած էր այդ կինը ամբողջին ներկայութեան բարձրադաղակ ընկելու այդ արտայայտութիւնը: Ինչ անդիմադրելի հրապոյր՝ որ կը ճառագայթէր Գրիգորոսի անձէն ու կը հպէր հոգիներուն՝ ճշմարտութեան ծարաւը ունեցող պարզամիտ մարդերու:

* * *

Անտարակոյս որ ոչ միայն Սրբազան Մատենանի էջերէն յայտնուող՝ այլ նաև բովանդակ մարդկային պատմութեան ընթացքին իդական սեռին պատկանող մեծագոյն դէմքն է Տիրամայրը, Եկեղեցւոյ Հայրեր իրաւամբ կ'ընդունին թէ երբ Գրիգորոս խաչի բարձունքէն իր մահը կանխող վայրկեաններուն իր մայրը յանձնեց Յովհաննէս Աւետարանի խնամքին (Ահա մայր քո), անով զայն յանձնած եղաւ բովանդակ մարդկութեան: Ու այդ վայրկեանէն սկսեալ ան եղաւ մայրը համայն մարդկային ցեղին:

Դանի մը տարիներ առաջ, Յրանստեան հեռառիւսի ընկերութիւնը մրցանք մը կազմակերպած էր, մեծ պարգև մը խոստանալով անոր՝ որ կարող ըլլար յայտնել մեծագոյն անձնաւորութիւնը մարդկային պատմութեան: Յաջողութեամբ արուեստան անունները կեսարի, Հիկոյի, Փաթթօրի, Նափօլէօնի, Աղեքսանդրի և ուրիշներու: Պարգևը շատը բախտաւոր անձն էր սակայն երկրին մէկ հեռաւոր անկիւնը ապրող համեստ ու հաւատաւոր

հոգադործ մը — Ս. Կոյս Մարիամն էր մեծագոյն դէմքը մարդկային ցեղին: Եւ այս՝ վասնզի ան մայրն է համայն մարդկութեան, եւ մեզի համար մի մեղի ուրիշ ուրիշ է, մեծ ու մօտ՝ քան մեր մայրը:

* *

Մայրութիւնը անտարակոյս որ մեծագոյն կոչումն է կին տարածին: Այդ կոչումը իր արժանավայել բարձրութեան վրայ պահող կիներ պատմութեան մէջ արժանացած են սերունդներու անվերապահ ու անվերաքննելի հիացումին, պարգեւած ըլլալով մարդկութեան իրենց օրինակելի կեանքով: Եւ գործերովը անմահացած անհատներ: Ս. Օգոստինոս մէկն էր այս վերջիններէն: Ս. Կոյսը սակայն գերազանց մայրն է բոլորիս, պարգեւած ըլլալով մեզի փրկիչը մարդկային ցեղին:

* *

Եթէ ուշադրութեամբ քննելու ըլլանք պատմութիւնը Ս. Կոյսի կեանքին, Աւետարաններու ճամբով մեզի աւանդուած, պիտի չզոտւարանանք հոն գտնելու առաքինութիւններ, նկարագրի բարեմասնութիւններ՝ որոնցմով շնորհազարդուած ու հարստացած անհաւը անկարելի է որ լոյս ու բարիք չափէ իր շրջանակին մէջ ու չզոռնայ օրհնութեան ողբեր՝ ճակատագրէն զարնուած ու կեանքէն հորուածուած դժբախտներու: Հնազանդութիւն, խոնարհութիւն, ծառայասիրութիւն, հեղութիւն, աղօթասիրութիւն և նման առաքինութիւններ փայլեցան Ս. Կոյսի անձին վրայ իր օրերու բոլոր երկայնքին և արժանացուցին զինք իր Միածին Ռդիէն ետք գերագոյն բարձրութեան Ռրիստոնէական Եկեղեցիի սրբոց դասուն մէջ:

* *

Առաքինութիւններն ալ, վերջին հաշուով, մոլութիւններն նման լծորդուած են իրարու: Մէկուն տիրացումով գոռ կը բացուի միւսներուն ալ ընկալելութեան, որոնց առօրեայ կիրարկութեամբ անհատ-

ներ կրնան առաջնորդուիլ մինչև սթիւն ու կատարելութիւն: Եւ արդէն չէ՞ միթէ պահանջուածը մեզմէ Քրիստոսի իսկ բառերով. «Եղբրուք դուք տարեալք՝ որպէս Հայրն ձեր երկն կատարեալ է»:

* *

Մենք յաճախ, առօրեայ կեանքի սրտեղ մը հասնելու համար, մեզի յարացոյց կ'ընտրենք այնպիսի աններ՝ որոնք զանազան բնագաւառն մէջ բարձունքներու հասած են, ի բնատուր ձիրքերուն միացնելով և կեղծաւորութեան ու չարաշահութեան լութիւնները: Ծարպիկ, Վարպետ, մարդեր ասոնք՝ որոնք իրենց օրինակաբանելի կրցած են բազմութիւն ծուռ ու մոլոր, անկայուն ու լարարաններու առաջնորդելով զանոն վերջոյ: Կատարելութեան ձգտումը, մեկային ճգնմութիւններէն վեր բարձրաւոր ըղձաւորութիւնը գոյ է առկամ նուազ չափերով բոլոր արարութուն մօտ: Բայց ինչպէ՞ս հասնիլ իրոմեծութեան, մեզմէ պահանջուած կարելութեան: Ուրիշ խօսքով՝ որոնք կատարեալ մարդերը, որոնց կեանքի ընկալովը առաջնորդուելով իրագործինք այդ վեհմեծագոյնը: Իրենց փկրեան աշտարակներուն մէջ ծուռարուեստագէտները արդեօք թէ ռոկի ղէզերուն ամենակարողութեան միամտօրէն հաւատք ընծայող մեծութեանները: արքայական գահերու նախագահական աթոռներու վրայ մած՝ աշխարհի ճակատագիրը ընդունելու, չըսենք յեղաշրջելու, յաւակնութեամբ սոնքացող դիւանագէտները արժանի ու սփոթելով մարդկութեանը նոր ու վարդապոյն արշալոյս բանալու մեծամտութեանն արտահայտութեան մարդերը: Ո՛չ մէկը այս բրէն, ամենայն հաւանականութեամբ:

Իրական մեծութիւնը հոգիի մեծութիւնն է, և կատարեալ մարդերը սրբերն են միայն, այս բառին հազցն

Ե Ր Ե Ի Ա Ն

Աւան մէջէն ես կը լալիմ
Փողոցներէն նորակառոյց
Երեսնիմ:
Կոթողներու շարանն աղուօր
Ոսանիմ նօր,
Կղզիներու պէս հրեղէն
Կը բարձրանան
ժամանակի անհուն ծովէն,
Յօրինելու՝
Հրազդանի պարանոցին
Մանեակ մը նօր, կախարդական:

Քաղաքն է այս
Փողովուրդին իմ նորալառ,
Տուն տալաւ՝
Չաւակներուն իր ծոցածին,
Դախս մը նօր,
Փխան կոխուած դրախտներուն

սովորական իր առումէն տարբեր, համա-
պարփակ իմաստ մը, ընդգրկելու համար
իրմով դասը, երամը իրենց բարութեամբն
ու բարեգործութեամբը ճախարհի աղը՝
եղող մարդերուն, կեանքի անհամութիւն-
ները իրենց քաղցրութեամբը անուշցնող,
գէթ բարեխառնող, կեանքի տգեղութիւն-
ները իրենց բարեսրտութեամբը պտտու-
նանող երանելիներուն: Քրիստոնէական
եկեղեցիի բոլոր սուրբերը Քրիստոսը ու-
նեցած են լոկ իբրեւ յարացոյցը իրենց
կեանքին, ու մենք ալ սուրբերուն — ու
մանաւանդ անոնց գլուխը կեցող գերա-
զոյն Սրբունիին՝ Ս. Կոյս Մարիամին —
կենդանի օրինակին հետեւելով է միայն
որ պիտի կրնանք մասշիւ կատարելու-
թեան:

Հակառակ Քրիստոնէական եկեղեցիի
որոշ մէկ հատուածին Տիրամօր հանդէպ
բռնած գաղջ, անտարբեր ու մինչեւ իսկ
փառական կեցուածքին, ան եղած է միշտ

ու պիտի մնայ ճերկնաւոր արքայունին,
որ ներշնչած է միշտ ու կը շարունակէ
ներշնչել մեծ աղօթաւորներէն անդին
նաեւ դասը կրօնական զգացումին հաղորդ
ու անով յորդուն ամենազգի արտեգտա-
գէտներուն: Ու մանաւանդ իր հոգեւոր
որդիներուն վտանգի պահուն օգնութեան
հասնող, չար պատահարներէ փրկող ու
անոնց բարի ու արդար պահանջներուն
համար իր Միածին Որդիին մօտ բարե-
խօսող հօգրագոյն սուրբը:

Վերափոխման ասը յարմարագոյն
առիթմ է որ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ
անհատ ջանայ իրը ընել կատարելութեան
առաջնորդող այն բոլոր առաքինութիւն-
ները՝ որոնք ա'յնքան սրտառուչ կերպով
փայլեցան մեր երկնաւոր գերազանց Մօր՝
Ս. Կոյս Մարիամ Աստուածածնի անձին
վրայ:

ԳԷՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ